

FONTES THEOLOGIAE ET PHILOSOPHIAE CHRISTIANAE

Collegium editorum
Ivan Christov, Svetoslav Ribolov

**S. Ioannis Damasceni
Fons scientiae**

I

Sofia, 2014

*Изданието излиза с подкрепата
на Дирекция „Вероизповедания“ – Министерски съвет*

- © Атанас Атанасов, предговор, превод, бележки, 2014
- © Иван Христов, предговор и гръко-славянски паралели,
редакция, 2014
- © Светослав Риболов, редакция, 2014
- © Издателство „Изток-Запад“, 2014

ISBN 978-619-152-470-9

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ
ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

ΠΗΓΗ
ΓΝΩΣΕΩΣ

СВЕТИ
ЇОАН
ДАМАСКИН

ИЗВОР
НА ЗНАНИЕТО

I

Κεφάλαια
φιλοσοφικά

Περὶ αἱρέσεων
ἐν συντομίᾳ

Философски
глави

За ересите
накратко

Съдържание

Предговор.....	11
Бележки на редактора на „Философски глави“	13

Философски глави / 25

Пролог	18
Подробен списък на главите	24
Глава 1. За знанието	29
Глава 2. Каква е целта [на съчинението]	35
Глава 3. За философията	37
Глава 4. За битието, същността и съпътстващото	43
Глава 5. За огласяването	45
Глава 6. За делението	53
Глава 7. За предшестващото по природа	59
Глава 8. За определението	61
Глава 9. За рода	69
Глава 10. За вида	71
Глава 11. За индивида	83
Глава 12. За видовото различие	83
Глава 13. За съпътстващото	85
Глава 14. За собствено присъщото	87
Глава 15. За предикатите	89
Глава 16. За синонимното и омонимно предициране	93
Глава 17. За предиката с оглед на това що е и какво е предметът?	95
Глава 18. Общност и различие при петте огласявания	97
Глава 19. Общност и различие при рода и видовото различие	99
Глава 20. Общност и различие при рода и вида	101

Глава 21. Общност и различие при рода и собствено присъщото	101
Глава 22. Общност и различие при рода и съпътстващото	101
Глава 23. Общност и различие при видовото различие и вида	103
Глава 24. Общност и различие при видовото различие и собствено присъщото	103
Глава 25. Общност и различие при видовото различие и съпътстващото	105
Глава 26. Общност и различие при вида и собствено присъщото	105
Глава 27. Общност и различие при вида и съпътстващото	107
Глава 28. Общност и различие при собствено присъщото и неотделимото съпътстващо	107
Глава 29. За ипостаса, въипостасеното и неипостасното	107
Глава 30. За същността, природата и формата; и за индивида, лицето и ипостаса	109
Глава 31. За омонимите	113
Глава 32. За синонимите	115
Глава 33. За полинимите	113
Глава 34. За различните и хетеронимите	115
Глава 35. За паронимите	117
Глава 36. За десетте най-родови рода	119
Глава 37. За еднородното и едновидното, за разнородното и разновидното, за едноипостасното и различаващото се по число	121
Глава 38. За това, което съществува в друго	123
Глава 39. Още за същността	125
Глава 40. За природата	127
Глава 41. За формата	127

Глава 42. За ипостаса	129
Глава 43. За лицето	131
Глава 44. За въипостасеното	133
Глава 45. За неипостасното.....	135
Глава 46. Деление на битието	135
Глава 47. Деление на същността.....	135
Глава 48. Още за еднородното и едновидното, за разнородното и разновидното, за едноипостасното и различаващото се по число	141
Глава 49. За количественото и количеството	143
Глава 50. За отношенията	151
Глава 51. За качественото и качеството.....	157
Глава 52. За действието и претърпяването	167
Глава 53. За разположението	169
Глава 54. За [категорията] <i>къде</i>	171
Глава 55. За [категорията] <i>кога</i>	171
Глава 56. За наличието	173
Глава 57. За противостоящото	173
Глава 58. За дадеността и лишеността.....	177
Глава 59. За предшестващото и последващото	181
Глава 60. За даденото заедно	183
Глава 61. За движението	185
Глава 62. За наличието	189
Глава 63. За изказването – отрицание или твърдение	191
Глава 64. За термина, предпоставката и умозаключението.....	193
Глава 65. Различни определения	197
Глава 66. Още за ипостасното съединение	207
Глава 67. Определенията на философията са шест	211
Глава 68. За четирите диалектически метода.....	213

**За ересите накратко:
откъде са започнали и как са възникнали / 223**

Варваризъм	223	Офити	245
Скитизъм	223	Каианй	245
Елинизмът	225	Ситианй.....	245
Юдаизъм	227	Архонтикй	247
Питагорейци		Кердонианй.....	247
или перипатетици	229	Маркионисти.....	247
Платонците.....	229	Лукианисти.....	249
Стоиците.....	229	Апелиани.....	249
Епикурейците.....	229	Северианй.....	249
Самарянство.....	231	Татиани.....	249
Горотини	231	Енкратити	251
Йевусеите.....	231	Катафригасты.....	251
Есини.....	231	Пепузиани.....	251
Достините.....	231	Четиридесетници	253
Книжници.....	233	А̀логи.....	253
Фарисеи.....	233	Адамианй.....	253
Садукеи.....	235	Сампсеи и алкесеи.....	253
Имероваптисти.....	235	Теодотианй.....	253
Осини.....	235	Мелхиседекианй	255
Насариеи.....	235	Вардисианисти	255
Иродианите.....	237	Ноицианй.....	255
Симониани	237	Валйсии	255
Менандриани.....	237	Катарй.....	255
Саторнилиани	239	Ангеликй.....	255
Василидиани	239	Апостоликй.....	255
Николаити	239	Савелианй.....	257
Гностици	239	Оригенианй.....	257
Карпократиани.....	239	Оригенианй, други.....	257
Киринтиани.....	241	Павлианисти.....	257
Назорей	241	Манихеи	259
Евионеи	241	Йеракити.....	259
Валентиниани.....	243	Мелетиани	259
Секундиани.....	243	Ариани.....	259
Птолемей	243	Аудиани	261
Маркосей	245	Фотиниани	261
Колорвасей.....	245	Маркелиани	261
Ираклеонити.....	245	Полуариани	261

Духоборци	263	Тнитопсихити.....	309
Аерианї.....	263	Агониклити.....	309
Аетиани	263	Теокатагности	309
Димирити	265	Христолити.....	309
Антидикомариамити.....	267	Етнофрони.....	309
Колиридиани	267	Донатики.....	309
Масалиани.....	267	Итикопроскопти.....	311
Несториани	283	Парерминевти	311
Евтихианити	283	Лампетиани.....	311
Египтяни	283	Монотелити.....	313
Афтартодокити.....	305	Автопроскопти	313
Агноити.....	305	Измаилтяни.....	315
Варсануфити.....	305	Христианокатигори.....	327
Икети	307	Апосхистите	329
Гносимахи.....	307		
Илиотропити.....	307	Епилог	331

Гръцко-славянски лексикални паралели във философските глави от <i>Симеоновия сборник</i> и <i>Извор на знанието</i> (И. Христов).....	335
--	------------

Списък на съкращенията.....	381
------------------------------------	------------

ПРЕДГОВОР

Предлаганият тук първи том от поредицата „Извори на богословието и християнската философия“ включва произведенията „Философски глави“ и „За ересите“, които съставят първите две части от трилогията „Извор на знанието“ на свети Йоан Дамаскин. Като втори и трети том предстои да излезе нейната трета част – „Точно изложение на православната вяра“. Третият том ще включва освен това и критичен апарат към цялата трилогия. Така благочестивият и любознателен читател ще притежава най-после в превод от гръцки цялата творба на класическия догматик на източната Църква, досега известна само частично в превод от руски.

Настоящият превод беше осъществен първоначално по станалия за нас обичаен текст в гръцката поредица от патрологията на абат Мин (Ioannes Damascenus, *Patrologia graeca*, vol. 94, *J. P. Migne*, Paris 1857). Изданието има дълга история. Работата си върху него започнах през 1995 г. Тогава то дори влезе в издателство и се подготвяше за печат под редакцията на проф. К. Янакиев и проф. Г. Каприев, но по технически причини това не се случи. Загубени бяха почти изцяло коректурите и файловете на книгата. Настоящото издание започна практически на чисто. Това даде възможност то да стане двуезично, като гръцкият текст се базира на класическото издание в *Patrologia graeca* и отчита по-съвременното издание на Б. Котер (*Die Schriften des Johannes von Damaskos*, 1–3 Bände, ed. *Bonifatius Kotter*, Berlin 1969–1988). По такъв начин, обединявайки предимствата на последното, пре-

водът беше актуализиран по него. Всички разлики тук са дадени като разночетения под линия. Предложението за тази концепция на изданието дойде от доц. И. Христов, на когото дължа благодарност за организацията и редактирането на това издание. Благодаря също на д-р Риболов за редактирането на съчинението „За ересите“. Сърдечна благодарност изказвам на о. Ангел Ангелов, протосингел на Софийска митрополия за неговата подкрепа, както и на Дирекция на вероизповеданията към МС, която подпомогна финансово книгата.

Както е известно, значението на свети Йоан Дамаскин е не толкова в творческото развитие, колкото в събирането, систематизирането, защитаването и предаването на традиционното догматическо наследство. Това значение както за по-сетнешните византийски теолози, така и за западните се потвърждава от голямото ръкописно разпространение и ранните преводи на латински език особено на неговия най-значителен труд, който имаме честта да поднесем тук. Тъй като в него светителят е репродуцирал и привел в систематичен ред това, което по-древните отци и съборите са установили, то тази една книга, при обичайна употреба поради своята прегледност и изчерпателност, е могла да замества цяла една патристична библиотека.

Надявам се със скромен принос да съдействам в подготовката на начинаещите теолози, а по отношение на широката читателска публика да поощря интереса към духовните корени на нашата култура.

26.02.2014 г.
София

Преводачът

БЕЛЕЖКИ НА РЕДАКТОРА НА „ФИЛОСОФСКИТЕ ГЛАВИ“

Предлаганият на вниманието на читателя превод има почти 20-годишна история. Започнат през 1995 г., той е близо до отпечатване през 1998, но технически проблем-прекъсва работата върху книгата за повече от 10 години. По един парадоксален начин обаче това се оказва благотворно. Междувременно в богословските среди настават промени. Смяната на поколенията дава възможност да се формира среда, която системно работи върху изворовите текстове и общува с академичната общност извън стените на богословските факултети. Това позволи да се вдигнат стандартите и когато през 2010 г. А. Атанасов се свърза с мен, можах да му предложа една съвсем различна концепция на изданието. „Извор на знанието“ от св. Йоан Дамаскин е ключов текст в традицията на православното богословие. Затова публикуването на пълен български превод, което се извършва за първи път, е изключително отговорна задача. Той следва да се придружи с гръцкия оригинал в едно двуезично издание, което обсъжда разночетенията на изворовия текст, а също и проблемите на превода. Само така може да се заложи база за едно по-задълбочено изучаване на трудовете на големия църковен учител у нас. В условията, в които сме поставени, ние нямаме възможност да възпроизведем текста на В. Kotter¹. Затова предложих на преводача един

¹ *Die Schriften des Johannes von Damaskos, Bd. I. Institutio elementaris, Capita philosophica (Dialectica)*, Hg. В. Kotter, Walter de Gruyter, Berlin 1969.

друг подход, който вече бях осъществил при издаването на „Физика“ от Аристотел – да възпроизведе по-старо издание на гръцкия оригинал, като цитира под линия новите редакторски решения и където е необходимо да ги отчете в превода. Ето защо в това двуезично издание гръцкият текст е по *Patrologia graeca*², а бележките под линия и на места преводът (това също е обговорено с бележки) отчитат по-новото издание на В. Kotter. Този подход има своите добри страни. Така читателят ще бъде запознат с основните редакторски решения по отношение на гръцкия оригинал. Заедно с това по-старото издание на М. Lequien на места е по-пълно и то е базата, на която стъпват повечето класически изследвания върху учението на св. Йоан Дамаскин в православната традиция.

Друга редакторска намеса от моя страна беше по отношение на езика на превода. Сега вече ние разполагаме с пълно двуезично издание на „Органон“ от Аристотел³, в което широко се отчита традицията на античните коментатори. Именно това е основата, върху която св. Йоан Дамаскин надгражда своята християнизирана версия на учението за метода. Съответно трябваше да се потърси езикова съизмеримост между двете издания. Това е толкова по-уместно, защото при превода на „Органон“ беше отчетена традицията на средновековните славянски преводи на логически текстове, между които и този на „Философските глави“⁴. Изследванията

² PG vol. 94, coll. 521–676 (ed. M. Lequien).

³ Аристотел, *Съчинения в 6 тома, т. 1.1–2 Органон*, „Захарий Стоянов“, София 2008–2009.

⁴ Христов, И. Сравнително изследване на превода на Аристотеловите философски термини на латински и в славянската традиция. – *АРХИВ за средновековна философия и култура*, Свитък XIV, Изток-Запад, С. 2008, с. 335–376.

върху тази традиция продължиха⁵ паралелно на работата на А. Атанасов и сега мога да предложа като приложение в края на книгата един речник с гръцко-славянски лексикални паралели, в който се акцентира върху философския език.

За изглаждането на превода принос има и обсъждането на част от него на семинар в *Центъра за изучаване на патристичното и византийско духовно наследство* в Богословски факултет на СУ. След като получи докторантско място при мен в БФ, А. Атанасов се включи активно в работата на центъра и получи достъп до академичната инфраструктура на факултета. Вярваме, че неговата методичност и трудолюбие ще дадат плод и след време ще видим следващи издания в същата серия.

28.02.2014 г.

И. Христов

⁵ Христова, А. и И. Христов, Понятийна структура и лингвистична характеристика на категориално-логическите термини във Философския трактат на Симеоновия сборник. В: *Български философски преглед*, бр. 3, 2013 г., с. 15–61.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ

**СВЕТИ
ЙОАН ДАМАСКИН
ФИЛОСОФСКИ
ГЛАВИ**

521 A Προοίμιον¹

Τῷ ὀσιωτάτῳ καὶ θεοτιμήτῳ Πατρὶ Κοσμᾷ²,
ἀγιωτάτῳ ἐπισκόπῳ τοῦ Μαιουμᾶ, ἐλάχιστος
μοναχός καὶ πρεσβύτερος, ἐν Κυρίῳ χαίρειν³.

- 5 Τὸ μὲν στενὸν τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἄπορον τῆς
γλώσσης τῆς ἑμαυτοῦ ἐπιστάμενος ὥκνουν, ὧ μα-
κάριε⁴, τοῖς ὑπὲρ δύνάμιν ἐγχειρεῖν καὶ τῶν ἀδύ-
των⁵ κατατολμᾶν ὥσπερ τις αὐθάδης καὶ τολμη-
τίας, τὸν ἐπηρητημένον τοῖς τὰ τοιαῦτα τολμῶσιν
10 ὑφορώμενος κίνδυνον. Εἰ γὰρ Μωυσῆς, ὁ θεῖος ἐκεῖ-
νος, ὁ νομοθέτης, ὁ πάσης ἀνθρωπίνης θέας ἀπο-
χωρήσας καὶ τοῦ βίου τὰς τρικυμίας καταλιπὼν,
καὶ πᾶσαν ὑλικὴν ἀποσμηξάμενος ἔμφασιν, καὶ τὸ
τῆς ψυχῆς ὀπτικὸν καθηράμενος, κἀντεῦθεν πρὸς
15 θεοπτίαν γενόμενος ἐπιτήδειος· ὁ τὴν πρὸς ἡμᾶς
B τοῦ θεοῦ λόγου φιλόανθρωπον συγκατάβασιν, καὶ τὴν
αὐτοῦ ὑπερφυᾶ σάρκωσιν ἐν βάτῳ καὶ αὐλῷ πυρὶ
κατιδεῖν ἠξιωμένος, φλέγοντι μὲν καὶ ἐκπυροῦντι
τὴν ἄκανθαν καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ λαμπρότητα,
5 μεταβάλλον τι μὲν, οὐ καταφλέγοντι δὲ, οὐδὲ ἀφανί-
ζοντι, οὔτε μὴν τῆς οἰκείας αὐτὴν ἐξιστῶντι φύ-
σεως· ὁ πρῶτος τοῦ ὄντος, καὶ ἀληθῶς ὑπὲρ οὐσίαν
ὄντος, μεμυημένος ὄνομα, τῶν οἰκείων καὶ συμφυ-
λετῶν τὴν προστασίαν παρὰ θεοῦ ἐγχειριζόμενος,
10 ἰσχνόφωνον ἐκάλει ἑαυτὸν καὶ βραδύγλωσσον, ὡς οὐ
δυνάμενος τῷ θείῳ ἐξυπηρετεῖσθαι βουλήματι, καὶ
τοῦτο πρὸς τοῦμφανὲς ἄγειν· καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ
ἀνθρώπων καθίσταται⁶, πῶς ἐγὼ ὁ ἐρῥυπωμένος⁷,

¹ post Προοίμιον add Ἐπιστολή Kt

² Πατρὶ om Kt

³ Ἰωάννης μοναχός Kt

⁴ μακάριε] μακάριοι Kt

⁵ ἀδύτων] ἀδυνάτων Kt

⁶ καθίσταται] καθίστασθαι Kt

⁷ ἐρῥυπωμένος] ῥύπῳ μὲν Kt

Пролог¹

**Йоан, прескромният монах и презвитер,
изпраща поздрав в името Господне
на преблагочестивия и богочитаем
отец Козма², пресветия епископ на Маюма³**

Съзнавайки ограничеността на своя ум и безсилието на своя език, аз не се решавах, блажени, да се захвана с неща, които са свръх моите сили, и безразсъдно да пристъпя към невъзможното⁴, подобно на някой своенравен и дързък човек, боейки се от опасността, грозяща тези, които предприемат подобни неща. Защото, ако дори Мойсей, онзи божествен законодател, който се отвърна от всяко човешко виждане, изостави тройното вълнение на живота, отхвърли всеки материален образ и очисти зрителната способност на душата, и чрез това стана достоен за боговидение – ако този, който бе удостоен да види човеколюбивото низхождане на Словото на Бога към нас и неговото свръхестествено възплътяване в къпината и в невеществения огън⁵, запалващ и възпламеняващ трънето, изменящ го със своя блясък, без обаче да го изгаря, унищожаваша или лишава от свойствената му природа – щом този, който първи беше посветен в името на Съществуващия⁶, и то на Съществуващия, който воистина превъзхожда всяка същност, приел от Бога водачество над своите съплеменници, нарече себе си неречовит и заекващ⁷, като неспособен да служи на божествената воля, и да я изкарва наяве, станал посредник между Бога и човека, то как аз, омърсеният, белязаният с всеки грях, носещ в себе си

¹ В изданието на Котер: „Предговор – писмо“.

² Синовен брат на Йоан Дамаскин.

³ Според Котер: „Монахът Йоан до преблагочестивия и богочитаем отец Козма, пресветия епископ на Маюма.“

⁴ Светая светих (МРГ).

⁵ Изх. 3:2.

⁶ Пак там, 3:14.

⁷ Пак там, 4:10.

καὶ πάση ἁμαρτία κατεστιγμένος, φέρων δὲ τῶν
15 λογισμῶν ἐν ἑμαυτῷ τὸν πολυτάραχον κλύδωνα, καὶ
524 **A** μῆτε νοῦν καὶ διάνοιαν κεκαθαρμένος, ὡς ἔσοπτρον
θεοῦ καὶ τῶν θείων χρηματίσαι ἐμφάσεων, μῆτε
λόγον ἔχων ἐπαρκέσαι τοῖς νοηθεῖσι δυνάμενον, τὰ
θεῖα καὶ ἄρρητα φθέγξομαι, τὰ πάσης λογικῆς κτί-
5 σεως⁸ ὑπερβαίνοντα τὴν κατάληψιν; Ταῦτα δὴ λογι-
ζόμενος, ὥκνουν τὸν λόγον, ἐδεδίειν τε τὸ ἐπίταγμα,
εἰρήσεται γὰρ τάληθές, μῆποτε διπλοῦν ὀφλήσω τὸν
γέλωτα, τῆς ἀμαθίας ἅμα, καὶ τῆς ἀνοίας· τὸ δὴ
χαλεπώτατον. Σύγγνωστον μὲν γὰρ τῆς ἀμαθίας τὸ ἔγ-
10 κλημα, εἰ μὴ ἐκ ῥαθυμίας προέρχοιτο. Τὸ δὲ σὺν
τῇ ἀμαθίᾳ κεκτηῖσθαι τὴν τῆς γνώσεως οἴησιν, χα-
λεπὸν καὶ ἐπίμωμον καὶ συγγνώμης ἀπάσης ἀνά-
ξιον, καὶ μείζονος, ἵνα μὴ λέγω τῆς ἄκρας, ἀμαθίας
τεκμήριον. Ἄλλ' ἐπειδὴ τῆς παρακοῆς ὁ καρπός,
15 θάνατος, ὁ δὲ ταπεινὸς καὶ ὑπήκοος Χριστοῦ μιμη-
B τῆς⁹ καθιστάμενος, μέχρι τέλους πρὸς ὕψος ἀνάγε-
ται, καὶ χάριν παρὰ θεοῦ τὴν φωταγωγὸν κομίζε-
ται, καὶ ἀνοίγων τὸ στόμα πληροῦται πνεύματος,
καὶ καρδίαν καθαίρεται, διάνοιάν τε φωτίζεται, καὶ
5 λαμβάνει λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος, οὐ μεριμνῶν
τί λαλήσει, ὄργανον δὲ χρηματίζων ἐν αὐτῷ λα-
λοῦντος τοῦ πνεύματος, δι' ὑμῶν τῷ ἐν ὑμῖν ἱεραρ-
χοῦντι Χριστῷ πειθόμενος ὑποκύπτω τῷ ἐπιτάγματι,
καὶ ἀνοίγω τὸ στόμα, θαρρῶν ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς,
10 ὡς πληρωθήσεται πνεύματος, καὶ λαλήσω λόγια οὐ
τῆς διανοίας καρπὸν τῆς ἐμῆς, ἀλλὰ καρπὸν τοῦ
τοῦ τυφλοῦ σοφίζοντος¹⁰ πνεύματος, ὅσα δώσει,
λαμβάνων καὶ ταῦτα φθεγγόμενος.
C Καὶ πρότερον τῶν παρ' Ἑλλησι σοφῶν τὰ κάλλιστα
Παραθήσομαι, εἰδώς, ὡς εἶ τι μὲν ἀγαθόν, ἄνωθεν

⁸ κτίσεως] φύσεως Kt

⁹ μιμητῆς] μαθητῆς Kt

¹⁰ σοφίζοντος] φωτίζοντος Kt

многобурното вълнение на помислите, и нито ума си, нито мисълта си очистил, за да бъде огледало на Бога и божествените проявления, нито слово имащ способно да достигне мисленото – как да се произнеса аз за божествените и неизречими неща, надвишаващи разбирането на всяка разумна твар? Съзнавайки това, аз не се решавах да се захвана със словото и се страхувах от поръчението, да не си навлека по право двоен присмех, за невежество, от една страна, и за безразсъдство, от друга, което дори е по-тежко; защото обвинението в невежество е извинимо, ако не произтича от леност. Но оставайки невеж, да се мислиш за знаещ, е достойно за укор, не е никак извинимо, и е признак на по-голямо (да не кажа крайно) невежество. Но тъй като плодът на непослушанието е смъртта, а смиреният и послушният, станал подражател на Христа, се извисява до съвършенство, получава световодна благодат от Бога и, отваряйки устата си, се изпълва с Духа, пречиства своето сърце, просветлява ума си, и вече с отварянето ѝ приема словото, не се грижи какво ще говори, ставайки оръдие на говорещия чрез него Дух⁸, то уповавайки се на свещеноначалстващия във Ваше лице Христос, заради Вас се подчинявам на заповедта, и отварям уста, почерпил сили от Вашите молитви, за да се изпълня с Дух⁹ и заговоря реч – плод не на моя ум, но плод на Духа, помъдряващ слепи, приемайки това, което ще даде и това изричайки.

И преди всичко ще предложи най-хубавото от елинските мъдреци¹⁰, знаейки, че ако нещо е добро, то е дадено на

⁸ Ефес. 6:19.

⁹ Пак там 5:18.

¹⁰ Главните източници, от които черпи св. Йоан Дамаскин са Аристотел, Порфирий и Амоний. Характерно за Дамаскин е, че той също като ранните църковни отци се отнася с недоверие и предпазливо към езическите мъдреци. Затова той ги следва не във всяко отношение, но само там, където техните понятия могат да се употребят като формули за догмите. В останалите случаи той противопоставя на „външните мъдреци“ светите отци, които вече преди него са създали за догматичните определения подходящи логически категории. Това са особено св. Григорий

παρὰ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δεδώρηται. Ἐπειδὴ
 «πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν
 5 ἐστὶ καταβαῖνον παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων». Εἴ τι δὲ τῆς ἀληθείας ἀντίπαλον, τῆς σατανικῆς
 πλάνης «εὕρημα σκοτεινὸν καὶ διανοίας ἀνάπλασμα
 κακοδαίμονος», ὡς ὁ πολὺς ἐν θεολογίᾳ Γρηγό-
 ριος, τὸν τῆς μελίσης οὖν τρόπον μιμούμενος, τοῖς
 10 οἰκείοις τῆς ἀληθείας συνθήσομαι καὶ παρ' ἐχθρῶν
 σωτηρίαν καρπώσομαι, ἀποπέμψομαι δὲ πᾶν ὅ τι
 φαῦλον καὶ τῆς ψευδωνύμου ἐχόμενον γνώσεως.
 Εἶτα τούτων ἐχόμενα τῶν θεοστυγῶν αἰρέσεων συν-
 τάξω τὰ φληναφήματα, ὡς ἂν τὸ ψεῦδος ἐπιγινώ-
 15 σκοντες, πλέον τῆς ἀληθείας ἐξώμεθα. Εἶτα τὴν
D τῆς πλάνης ὀλέτειραν καὶ τοῦ ψεύδους ἐλάτειραν,
 ὥσπερ κροσσωτοῖς χρυσοῖς τοῖς τῶν θεοπνεύστων
 προφητῶν, καὶ θεοδιδάκτων ἀλιέων, καὶ θεοφόρων
 ποιμένων τε καὶ διδασκάλων λόγοις κεκαλλωπισμέ-
 525 **A** νην καὶ περικεκοσμημένην ἀλήθειαν σὺν θεῷ καὶ
 τῇ αὐτοῦ ἐκθήσομαι χάριτι. Ἦς ἡ δόξα ἔσωθεν ἀπ-
 αστράπτουσα, τοὺς ἐντυγχάνοντας μετὰ τῆς δεούσης
 καθάρσεως καὶ τῶν ταραχῶδῶν λογισμῶν ἀπο-
 5 θέσεως φωτίζει τοῖς ἀμαρύγμασιν. Ἐρῶ δὲ ἐμὸν
 μέν, ὡς ἔφην, οὐδέν, τὰ δὲ τοῖς ἐγκρίτοις τῶν διδα-
 स्कάλων πεπονημένα εἰς ἓν συλλεξάμενος ὄση δύν-
 αμις, συντετμημένον τὸν λόγον ποιήσομαι, κατὰ
 πάντα ὑπέικων τῷ ὑμετέρῳ προστάγματι. Ἀλλά
 10 μοι συγγνώμονες γένοισθε, θεοτίμητοι, παρακαλῶ,
 ταῖς ὑμετέραις ἐντολαῖς πειθαρχήσαντι καὶ λαμ-
 βάνοντες τὸ ὑπήκοον τὴν τῶν εὐχῶν χορηγίαν ἀν-
 τίδοτε.

хората свише от Бога. „Понеже всяко добро деяние и всеки съвършен дар е отгоре, слизайки от Отца на светлините.“¹¹ Но, ако има нещо противно на истината, това е „тъмно откритие“ на сатанинското заблуждение „и измислица на демоничен ум“, както е казал големият богослов Григорий¹². Подражавайки на пчелата, ще събера свойственото на истината и от враговете си ще получа спасение¹³; а всичко, което е недостойно и принадлежащо към лъжеименно знание ще отхвърля. След това ще изложа пустословията на тези богоненавистни ереси¹⁴, та разпознавайки лъжата, да се придържаме повече към истината. А след унищожаването на заблуждението и премахването на лъжата, с помощта на Бога и Неговата благодат ще изложа истината¹⁵, украсена и наредена сякаш със златна шевица¹⁶, чрез думите на боговдъхновените пророци, богонаучените рибари и богоносните пастири и учители. Славата на тази истина, възсиява отвътре, осветява със своя блясък тези, които се обръщат към нея с необходимото очистване и отхвърляне на безредните помисли. Аз пък, както казах, не смятам за мое нищо тук; събирайки в едно доколкото е възможно сътвореното от избрани учители, ще съставя кратко слово, подчинявайки се във всичко на Вашата повеля. Но аз Ви моля, богопочитаеми, бидейки послушен на Вашите заповеди, да сте снизходителен към мен и в замяна на моето послушание ми дайте подкрепата на Вашите молитви.

Назиански, Псевдо-Кирил, Немезий, Теодорит Кирски и св. Леонтий Византийски.

¹¹ Иак. 1:17.

¹² Gr. Naz. or. 39: MPG 36, 336C-337A.

¹³ Лук. 1:71.

¹⁴ Съчинението *За ересите*.

¹⁵ Съчинението *Точно изложение на православната вяра*.

¹⁶ Пс. 44:14.